

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleménye a személyekre és háztartásokra vonatkozó európai statisztikák közös keretének létrehozásáról szóló javaslat tárgyában

(2017/C 87/01)

A javaslat célja egy közös keret létrehozása a személyekre és háztartásokra vonatkozó európai statisztikák tárgyában, elsődlegesen egyedi szinten, mintavétel útján gyűjtött adatok alapján.

A javaslat a vonatkozó részében hivatkozásokat tartalmaz a közigazgatási nyilvántartások valamint egyéb források használatára, illetve innovatív megközelítésekre statisztikai adatoknak óriás méretű adathalmazokkal összefüggésben történő biztosítására. Az új innovatív megközelítések statisztikai és kutatási szempontból kívánatosak lehetnek, de egyben kockázatokat jelentenek, kihívásokat tartogatnak, és a jogalkotónak biztosítani kell, hogy az egyes előnyök elérése nem az egyének jogainak sérelmén keresztül történik. A magánélet védelméhez és a személyes adatok védelméhez való jog hatékony biztosítása érdekében a jogalkotónak előre kell terveznie a várható kockázatokat és kihívásokat, amelyeket ezek a biztató technikák hozhatnak, valamint megfelelő biztosítékokat kell hoznia.

Ennek érdekében javasoljuk, hogy a 8. cikk kerüljön átdolgozásra annak biztosítása érdekében, hogy a közigazgatási nyilvántartások és egyéb adatforrások esetében az adatkezelés az alkalmazandó adatvédelmi jogi előírásokkal összhangban, és az adatoknak az érintettek részéről történő közvetlen megadása önkéntesen történjen (kivéve bizonyos jogszabályokban meghatározott eseteket, és amennyiben a megfelelő biztosítékokat megadják).

A közigazgatási nyilvántartások 11. cikkben felvázolt módon történő hozzárendelése tárgyában arra is felhívjuk a figyelmet, hogy az ilyen összekapcsolásra csak az adatvédelmi jog előírásainak megfelelően kerülhet sor, amelyre a szükségesség, az arányosság és az egyéb sajátos tagállami és uniós jogi biztosítékokat alkalmazni kell.

AZ EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 16. cikkére,

tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára és különösen annak 7. és 8. cikkére,

tekintettel a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre,

tekintettel a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre és különösen annak 28. cikke (2) bekezdésére,

ELFOGADTA A KÖVETKEZŐ VÉLEMÉNYT:

1. A javaslat háttere és céljai

2016. augusztus 8-án az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) közzétette az egyedi szinten, mintavétel útján gyűjtött adatokon alapuló, személyekre és háztartásokra vonatkozó európai statisztikák közös keretének létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről szóló javaslatát (a továbbiakban: a javaslat) ⁽¹⁾. Ugyanezen a napon a Bizottság felkérte az európai adatvédelmi biztost, hogy mint független tanácsadó szerv, adjon véleményt. Az Európai Unió Tanácsa (a továbbiakban: Tanács) szintén kérelmet nyújtott be 2016. november 25-én.
- A tervezet az 1. cikke szerint (Hatály) létrehozza a személyekre és háztartásokra vonatkozó, e személyek és háztartások mintáiból egyedi szinten gyűjtött adatokon alapuló európai statisztikák közös keretét.

⁽¹⁾ COM(2016) 551 final.

3. Az európai adatvédelmi biztos tudomásul veszi a javaslat szakmapolitikai célkitűzéseit. Üdvözli
 - annak tényét, hogy kikérték a véleményét, és hogy véleményének kikérését megemlítik a rendelet tervezetének (23) preambulumbekzdésében;
 - azt, hogy a (20) preambulumbekzdés hivatkozik az alkalmazandó adatvédelmi jogra (a 95/46/EK rendeletre és a 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre), valamint azt is,
 - hogy a 11. cikkben hivatkoznak az adatvédelmi szabályokra az egyénre vonatkozó különböző nyilvántartások hozzárendelése esetén.

2. Áttekintés és főbb aggályok

4. Elsőszámú aggályunk a jelen tervezetben lévő homályosság, ami a „közigazgatási” és az „óriás méretű adathalmazokból származó” adatoknak (így pl. a telefon helyének adatai, cégnyilvántartási és adóhatósági adatok, társadalombiztosítási és orvosi adatok, munkanélküli hivatalok adatai és társadalombiztosítási szervezetek adatai) a felhasználási lehetőségei körül megjelenik. Habár az óriás méretű adathalmazok új lehetőségeket és megnövelt hatékonyságot jelenthet a hivatalos statisztikák előállítása során, az egyben sajátos kockázatokat is rejt, így javasoljuk, hogy az érintett rendelkezéseket vessék alá alapos felülvizsgálatnak ⁽¹⁾.
5. Üdvözlőnk továbbá, ha nagyobb egyértelműséget kapna az a tény, hogy amennyiben egy adatot maga az érintett kell, hogy közvetlenül megadjon, arra önkéntesen kerülhet sor, az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: ÁAR) 6. és 7. cikke szerinti hozzájárulás keretein belül ⁽²⁾, mint az adatok kezelésének jogalapja, kivéve amennyiben az információ megadását uniós vagy tagállami jogszabály kötelezővé teszi az alkalmazandó adatvédelmi jogi szabályozással összhangban.
6. Fenti aggályok fényében különösképpen üdvözlőnk, ha a jogalkotók a 8. cikk (adatforrások és módszerek) megszövegezésekor nagyobb egyértelműséget biztosítanak.
7. Egyéb releváns, az európai adatvédelmi biztos véleménye szerint javítást igénylő rendelkezések az alábbiak:
 - 2.cikk e) pontja a „közigazgatási nyilvántartás” fogalmáról;
 - a közigazgatási források statisztikai célú felhasználásáról szóló (4) preambulumbekzdés;
 - az alkalmazandó adatvédelmi jogról és a „jelentős közérdek” fogalmáról szóló (20) preambulumbekzdés;
 - a mintavételi keretéről szóló 11. cikk (1) bekezdése.

3. Ajánlások

3.1. Hivatkozás az alkalmazandó adatvédelmi jogra ((20) preambulumbekzdés)

8. A javasolt rendelet hatálybalépésének időpontjától függően a (20) preambulumbekzdésben szereplő, az alkalmazandó jogra vonatkozó hivatkozást esetleg frissíteni kell. Különösen szükség lehet arra, hogy helyébe a 2018. május 25-től alkalmazandó általános adatvédelmi rendeletre (ÁAR-re) való hivatkozások, valamint a 45/2001/EK rendeletet felváltó új jogi aktusra vonatkozó hivatkozások lépjenek.
9. Üdvözlőnk továbbá egy hivatkozást a preambulumbekzdések között, amely utal az ÁAR 89. cikke szerinti, a statisztikai adatkezelésre vonatkozó biztosítékoknak való megfelelésre.
10. Figyelemmel arra, hogy a javaslat új adatforrásokból származó adatoknak a használatával számol, amelyek magukban foglalhatják egyebek mellett a mobiltelefonok nyilvántartásából származó helyadatokat (lásd lent a 3.4 pontot a 8. cikkel kapcsolatban), azt is javasoljuk, hogy történjen közvetlen hivatkozás az eMagánélet irányelvre ⁽³⁾, amely jelenleg felülvizsgálat alatt áll (vagy az új eMagánélet rendeletre, amennyiben az az időrend alapján megfelelőbb).

3.2. Hivatkozás a „jelentős közérdekre” ((20) preambulumbekzdés)

11. A nem szakértők könnyebb tájékozódása érdekében javasoljuk a „95/46/EK irányelv 8. cikk (4) bekezdése szerinti” fordulat betoldását a „jelentős közérdek” kifejezés elé. Amennyiben a szöveg az ÁAR-re utal, akkor a helyes hivatkozás az ÁAR 9. cikk (2) bekezdésének g) pontja.

⁽¹⁾ A lehetőségekről, kockázatokról és kihívásokról, amelyek az óriás méretű adathalmazokhoz kapcsolódnak, lásd az európai adatvédelmi biztos 7/2015 számú, „Válasz az óriás méretű adathalmazok jelentette kihívásokra” című véleményét.

https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2015/15-11-19_Big_Data_EN.pdf Lásd kiemelten az 1. szakaszt.

⁽²⁾ A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i 2016/679/EU rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL L 119., 2016.5.4., 1. o.).

⁽³⁾ Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 201., 2002.7.31., 37. o.).

- 3.3. A „közigazgatási nyilvántartás” fogalmának 2. cikk e) pontja és (4) preambulumbekzdés szerinti meghatározása
12. A javaslat 2. cikkének e) pontja a „közigazgatási nyilvántartás” fogalmát úgy határozza meg, mint „*valamely nem statisztikai forrás, általában közigazgatási szerv által nem statisztika készítése céljából, hanem saját felhasználásra létrehozott adatok*”. A „közigazgatási nyilvántartás” fogalma szerepel a 8. cikkben és a (4) preambulumbekzdésben is.
13. A közigazgatási nyilvántartásnak ez a meghatározása rendkívül tágak hat és úgy tűnik, hogy a gyakorlatban magában foglal „minden más adatforrást”, amely a 8. cikkben szerepel. A „közigazgatási adat” fogalma ebben a meghatározásban tehát magában foglalhat pl. közigazgatási hatóságok közigazgatási nyilvántartásától eltérő adatokat is, pl. mobiltelefon helyadatokat is, amely a fogalom hétköznapi szóhasználat szerinti értelmében nem minősülnek „közigazgatási nyilvántartásnak”.
14. Ez önmagában nem jelent közvetlen hatást a személyes adatok védelmi szintjére, figyelemmel arra, hogy a 8. cikk mindentől függetlenül utal „*bármely más forrásra*” is. Mindazonáltal az egyértelműség kedvéért a jogalkotóknak érdemes lenne felülvizsgálni a 2. cikk e) pontját és jobban körülhatárolni a „közigazgatási nyilvántartások” fogalmát. Vagy másképpen, a jogalkotók törölhetnék egészében a 2. cikk e) pontját és helyette a 8. cikkben hivatkozhatnának a közigazgatási „*nyilvántartásra mint általában valamely közigazgatási szerv által nem statisztika készítése céljából, hanem saját felhasználásra létrehozott adatokra, és más forrásokra, módszerekre vagy innovatív megközelítésekre...*”.
15. Továbbá mint azt feljebb megjegyeztük, a (4) preambulumbekzdés kifejezetten buzdít a közigazgatási források statisztikai célú felhasználására. Üdvözöljük azt a tényt, hogy a preambulumbekzdés kihangsúlyozza a statisztikák minősége, pontossága, időszerűsége és összehasonlíthatósága biztosításának szükségességét. E rendelkezés további javítása érdekében javasoljuk, hogy azt egészítsék ki a személyes adatok védelméről szóló hivatkozással. Pl. az alábbi szöveget lehetne hozzáadni a bekezdés végéhez: „*valamint figyelemmel kell lenni a személyes adatok védelmére is*”.
- 3.4. Adatforrások és módszerek (8. cikk)
16. Az érintettek részéről közvetlenül megadott adatokon felül a 8. cikk tartalmazza a „*közigazgatási nyilvántartások és más források, módszerek vagy innovatív megközelítések, amennyiben olyan adatok előállítását teszik lehetővé, amelyek összehasonlíthatók vagy megfelelnek az e rendeletben meghatározott vonatkozó egyedi követelményekkel*” fordulatot is.
17. A 8. cikk tükrözi az Indokolás 13. oldalán szereplő célt, miszerint „*a javaslat lehetővé teszi és támogatja az adatgyűjtés új formáinak és alternatív adatforrásoknak a használatát, ideértve a közigazgatási adatokat, valamint a modellezésből és nagy adathalmazok mennyiségű adatból szerzett becsléseket*”. Lásd még a javaslat (4) preambulumbekzdését is, amelyet korábban már említettünk, és amely „*előmozdítja a közigazgatási források használatát a társadalomstatisztikák területén*” a technikai fejlődésnek köszönhetően, továbbá a megvalósíthatósági és kísérleti tanulmányokról szóló 13. cikket, amely szintén említést tesz az egyéb források alkalmazásáról.
18. A statisztika területén, mint ahogyan azt más területeken is, az óriás méretű adathalmazok számos előnyt biztosíthatnak, pl. megnövekedett hatékonyságot. Mindazonáltal további kockázatokat is jelentenek. Az új adatvédelmi keretrendszer, és az ÁAR elfogadása különösen azt a célt tűzte ki maga elé, hogy választ adjon ezekre a kockázatokra úgy, hogy miközben a védelmet megadja, rugalmas lehetőséget is biztosít a további adatkezelésre, pl. statisztikai célokra.
19. A statisztikára vonatkozó további nemzeti és uniós jogalkotási intézkedések szükségesek vélhetően annak érdekében, hogy az óriás méretű adathalmazok szélesebb körű alkalmazását biztosítsák a statisztika terén az adatvédelmi jogi szabályozással összeegyeztethető módon.
20. A jelen javaslat nem keltheti azt az illúziót, hogy a 8. cikk önmagában megfelelő jogalapja az óriás méretű adathalmazok használatának a javaslat szerinti célokra. Kulcsfontosságú, hogy a preambulumbekzdések és a 8. cikk együttesen egyértelművé tegyék, hogy minden óriás méretű adathalmaz forrás ilyen módon történő használata csak az alkalmazandó adatvédelmi jogi szabályozás alapján történhet, beleértve az ÁAR 6. cikke szerinti megfelelő joglapot is.
21. Ennek értelmében azt javasoljuk, hogy a 8. cikket az alábbiak szerint dolgozzák át:

8. cikk

Adatforrások és módszerek

1. A tagállamok az 1. cikk szerinti adatokat az alábbi források egyikének vagy azok kombinációjának alkalmazásával biztosítják, feltéve, hogy azok megfelelnek a 12. cikkben előírt minőségi követelményeknek **és azokat az alkalmazandó adatvédelmi jogi szabályozásban foglalt biztosítékokkal összhangban gyűjtötték össze és kezelik:**
- a) a válaszadók által közvetlenül **és önkéntes alapon, az adatot szolgáltató érintettnek az adatkezeléshez [az ÁAR] 7. cikke szerint történő hozzájárulásával** szolgáltatott információk **(kivéve amennyiben az adatok szolgáltatása az adatkezelőre vonatkozó uniós jogi aktus vagy tagállami rendelkezés alapján kifejezetten kötelező, amely rendelkezés egyben megfelelő intézkedéseket tartalmaz az érintettek jogai, szabadságai és jogos érdekeinek védelmére).**

b) közigazgatási nyilvántartások és más források, módszerek vagy innovatív megközelítések, amennyiben olyan adatok előállítását teszik lehetővé, amelyek összehasonlíthatók az e rendeletben meghatározott vonatkozó egyedi követelményekkel, vagy azoknak megfelelnek.

2. A tagállamok megküldik a Bizottságnak (az Eurostat-nak) a felhasznált forrásokra és módszerekre vonatkozó részletes információkat.

3.5. Mintavételi keretek (11. cikk)

22. A 11. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a „mintavételi keret – amennyiben az adatvédelmi szabályok ezt nem tiltják –, azokat az információkat is tartalmazza, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a személyeket más közigazgatási nyilvántartásokhoz hozzárendeljék”.

23. Javasoljuk, hogy a mondat gondolatjelek közötti részét fogalmazzák át az alábbiak szerint: „amennyiben az ilyen más nyilvántartásokhoz való hozzárendelés szükséges és arányos, azt az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy nemzeti jogszabály kifejezetten lehetővé teszi, amely egyben megfelelő intézkedéseket tartalmaz arra is, hogy tiszteletben tartsák az érintett jogait, szabadságait és jogos érdekeit is”.

4. Következtetések

24. Az európai adatvédelmi biztos az alábbi javaslatokat teszi.

— Kerüljön be egy hivatkozás az eMagánélet irányelvre a (20) preambulumbekkezdésben az alkalmazandó jog közé, valamint kerüljön elvégzésre a hivatkozások minden szükséges frissítése szükség szerint, figyelemmel az adatvédelmi szabályozás kereteinek folyamatban lévő felülvizsgálatára.

— Kerüljön egyértelműsítésre a hivatkozás a „jelentős közérdekre” a (20) preambulumbekkezdésben.

— Kerüljön alapvető átdolgozásra a 8. cikk annak biztosítása érdekében, hogy a közigazgatási nyilvántartások és egyéb adatforrások esetében az adatkezelés az alkalmazandó adatvédelmi jogi előírásokkal összhangban, és az adatoknak az érintettek részéről történő közvetlen megadása önkéntesen történjen (kivéve bizonyos jogszabályokban meghatározott eseteket, és amennyiben a megfelelő biztosítékokat megadják).

— A közigazgatási nyilvántartások 11. cikkben felvázolt módon történő hozzárendelése tárgyában kerüljön biztosításra, hogy az ilyen hozzárendelésre csak az adatvédelmi jog előírásainak megfelelően kerülhet sor, amelyre a szükségesség, az arányosság és az egyéb sajátos tagállami és uniós jogi biztosítékokat alkalmazni kell.

— A „közigazgatási nyilvántartás” 2. cikk e) pont szerinti meghatározásának felülvizsgálata és a kapcsolódó (4) preambulumbekkezdésben egy hivatkozás beillesztése javasolt a magánélet és a személyes adatok védelme tárgyában.

Brüsszel, 2017. március 1.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
az európai adatvédelmi biztos helyettese